

**Paula
Tomaszewska**

orcid.org/
0000-0003-0583-0938

**Sara
Tomaszewska**

orcid.org/
0000-0003-3036-9979

Potencjalna „wojna handlowa” między Chinami a Stanami Zjednoczonymi i jej makroekonomiczne konsekwencje

Wprowadzenie

Stany Zjednoczone Ameryki oraz Chińska Republika Ludowa są najważniejszymi podmiotami współczesnych stosunków międzynarodowych. Oba państwa to mocarstwa globalne, które mają potężną siłę oddziaływania popychającą je w kierunku rywalizacji. Zainicjowane pod koniec lat 70. XX w. przez przywódcę ChRL Denga Xiaopinga reformy gospodarcze oraz polityka włączenia się w procesy globalizacji spowodowały dynamiczny rozwój chińskiej gospodarki oraz wzmocniły pozycję tego państwa na świecie. Obecnie Chiny pretendują do miana równorzędnego partnera dla Stanów Zjednoczonych. Już w 2014 r. udało im się wyprzedzić USA według wskaźnika Produktu Krajowego Brutto (PKB) skorygowanego o realny parytet siły nabywczej¹. Jednakże w wymiarze nominalnym wciąż USA wyprzedzają Chiny (na koniec 2016 r. chińskie PKB stanowiło 17,5%, podczas gdy USA niespełna 24% światowego PKB). Szacuje się, że w trzeciej lub najpóźniej czwartej dekadzie obecnego stulecia Stany Zjednoczone utracą tę pozycję². Od momentu wybuchu światowego kryzysu finansowego pojawiają się obawy o dalszą siłę, trwałość i dominację amerykańskiego państwa³. Aktualnie rządząca administracja prezydenta Donalda Trumpa realizuje program polityki zagranicznej oparty na hasle *America First*⁴. Efektem tych działań jest przykładowo wycofanie

¹ A. Willige, *The world's top economy: the US vs. China in five charts*, World Economic Forum, 2016, <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/the-world-s-top-economy-the-us-vs-china-in-five-charts/> [dostęp: 25.07.2019].

² *Global Trends 2030: Alternative Worlds*, National Intelligence Council, Washington DC, December 2012, https://cgsr.llnl.gov/content/assets/docs/Global_Trends_2030-NIC-US-Dec12.pdf [dostęp: 25.07.2019].

³ M.D. Swaine, *The Deepening U.S.-China Crisis: Origins and Solutions*, Carnegie Endowment for International Peace, 21.02.2019, <https://carnegieendowment.org/2019/02/21/deepening-u.s.-china-crisis-origins-and-solutions-pub-78429> [dostęp: 26.07.2019].

⁴ M. Pei, *Is Trump's Trade War with China a Civilizational Conflict?*, Project Syndicate, 14.05.2019, <https://prosyn.org/RgMiiRI> [dostęp: 26.07.2019].

się z Partnerstwa Transpacyficznego – największej umowy handlowej od czasu północnoamerykańskiej umowy o wolnym handlu.

Aktualny spór handlowy między Stanami Zjednoczonymi a Chinami to jeden z głównych tematów dyskusji publicznej w ciągu ostatnich dwóch lat. Zasadniczo tego rodzaju konflikty powinny być rozwiązywane przez Światową Organizację Handlu (ang. *World Trade Organisation* – WTO)⁵. Jednakże priorytetem USA nie było składanie pozwu przeciwko Chinom w tej organizacji. Zamiast tego Donald Trump postanowił nałożyć jednostronne taryfy na chińskie towary o wartości ponad 250 mld dolarów. Spór powstał w wyniku rzekomych nieuczciwych praktyk handlowych Chin⁶. Wygląda na to, że oba państwa popadły w przysłowiową „pułapkę Tukidydesa”, w której strach obecnego hegemonu przed utratą swojej pozycji prowadzi do eskalacji handlowego konfliktu⁷. Graham Allison w książce pt.: *Skazani na wojnę? Czy Ameryka i Chiny unikną pułapki Tukidydesa?* analizuje 16 wcześniejszych przypadków rywalizacji między rządzącym mocarstwem a wschodzącą potęgą. Badacz stwierdza, że aż w 12 przypadkach doszło do wojny⁸.

Niewątpliwie Stany Zjednoczone i Chiny osiągnęły punkt zwrotny w stosunkach gospodarczych i są obecnie uwikłane w poważny konflikt handlowy, który może przerodzić się nawet w „wojnę handlową”. Negocjacje są w toku, ale możliwość osiągnięcia porozumienia jest jak na razie znikoma. Celem artykułu jest analiza przyczyn, przebiegu i konsekwencji rywalizacji handlowej między Stanami Zjednoczonymi Ameryki oraz Chińską Republiką Ludową. Problem badawczy artykułu sprowadza się do pytania: jakie są przyczyny amerykańsko-chińskiej „wojny handlowej” po 2018 r. oraz jakie będą jej długoterminowe konsekwencje dla gospodarek obu państw, a także ich kluczowych partnerów gospodarczych. Autorki w swej pracy zastosowały metodę krytycznej analizy treści oraz metodę ekstrakcji.

Polityczno-gospodarcza rywalizacja Chin ze Stanami Zjednoczonymi

Chiny i Stany Zjednoczone są najważniejszymi podmiotami międzynarodowych stosunków gospodarczych oraz głównymi globalnymi partnerami. Ich wzajemne relacje można określić jako skomplikowane, ponieważ składają się one

⁵ Warto przypomnieć, że od chwili przystąpienia Chin do Światowej Organizacji Handlu w 2001 r. były one zaangażowane w 63 spory handlowe (z czego 20 razy jako skarżący oraz 43 razy jako pozwany). Szerzej na ten temat: *How Influential is China in the World Trade Organization?*, China Power, 31.07.2019, <https://chinapower.csis.org/china-world-trade-organization-wto/> [dostęp: 2.08.2019]. Natomiast z badań Peterson Institute for International Economics wynika, że w ciągu ostatnich 16 lat Stany Zjednoczone wygrały 19 spośród 23 spraw, które toczyły się w ramach WTO przeciwko Chinom. J.J. Schott, E. Jung, *In US-China Trade Disputes, the WTO Usually Sides with the United States*, Peterson Institute for International Economics, 12.03.2019, <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/us-china-trade-disputes-wto-usually-sides-united-states> [dostęp: 2.08.2019].

⁶ V.D. Hanson, *The Establishment Goes Trump on China*, National Review, 26.02.2019, <https://www.nationalreview.com/2019/02/establishment-adopts-trump-views-china-military-threat-trade/> [dostęp: 2.08.2019].

⁷ M. Pei, dz. cyt.

⁸ A. Graham, *Skazani na wojnę? Czy Ameryka i Chiny unikną pułapki Tukidydesa?*, Bielsko Biała 2018.

z wielopoziomowego systemu, w którym można odnaleźć zarówno rywalizację, jak i współpracę. Interesująca poznawczo jest już chociażby analiza dokumentów strategicznych tych państw. W opublikowanej w grudniu 2017 r. amerykańskiej strategii bezpieczeństwa narodowego Chin zostały oficjalnie uznane za rywala, który: „(...) zamierza pozbawić USA wpływów w regionie Indo-Pacyfiku oraz wprowadzić swój oparty na ingerencji państwa model gospodarczy, aby dokonać tam zmian (...) Chin zwiększyły swoją potęgę kosztem suwerenności innych i promują swój autorytarny system (...)”⁹. Z kolei w części poświęconej strategii kształtowania relacji bilateralnych z ChRL napisano, że USA zamierzają kontynuować współpracę z Chinami, pomimo tego, iż za pomocą różnego rodzaju zachęt gospodarczych i pośrednio presji militarnej wymuszają poparcie na ich sojusznikach. Niewątpliwie dostrzeżono, jakie wyzwania wynikają z chińskiej polityki wyjścia na świat, a także projektów związanych z jej bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi czy planowaną rozbudową infrastruktury w regionie. Znow przykładowo, Chiny w odpowiedzi na zmianę amerykańskiej strategii 22 lipca 2019 r. opublikowały „białą księgę” zatytułowaną *Chińska Obrona Narodowa w Nowej Erze*, w której wyraźnie zwrócono uwagę na rosnącą rywalizację z Stanami Zjednoczonymi¹⁰.

Bilateralne relacje obu państw rozciągają się od spraw gospodarczych oraz finansowych, przez bezpieczeństwo, po problematykę ochrony środowiska i praw człowieka. Ich współzależność ekonomiczna jest tak silna, że niektórzy analitycy określają oba państwa mianem grupy G-2, co służy podkreśleniu, że mocarstwa te tworzą najważniejszy globalny ośrodek gospodarczy. Według Departamentu Handlu Stanów Zjednoczonych całkowity deficyt obrotów towarowych z Chinami w 2018 r. osiągnął 419,2 mld dolarów, co stanowi wzrost o 11,6% (43,6 mld dolarów) w stosunku do 2017 r.¹¹

Według najnowszych danych w pierwszym kwartale 2019 r. Stany Zjednoczone importowały z Chin o 20,6 mld dolarów mniej towarów niż w porównywalnym okresie 2018 r.¹² Udział Chin w światowym handlu towarami wzrósł z 1,9% w 2000 r. do 11,4% w 2017 r. W analizie wykazano, że na 186 krajów Chin są największym krajem docelowym dla 33 państw-eksporterów i największym źródłem importu dla 65 państw¹³. Import towarów z Chin do Stanów Zjednoczonych

⁹ *National Security Strategy of the United States of America*, Washington 2017, s. 25.

¹⁰ *China's National Defense in a New Era*, The State Council Information Office of the People's Republic of China, July 2019, <http://www.xinhuanet.com/english/download/whitepaperonnational-defenseinnewera.doc> [dostęp: 3.08.2019].

¹¹ *The People's Republic of China, U.S.-China Trade Facts*, United States Trade Representative, <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china> [dostęp: 6.08.2019].

¹² D. Dollar, *It's time to give up on the failed trade war strategy with China*, Brookings, 24.06.2019, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/06/24/its-time-to-give-up-on-the-failed-trade-war-strategy-with-china/> [dostęp: 6.08.2019].

¹³ J. Woetzel, J. Seong, N. Leung, J. Ngai, J. Manyika, A. Madgavkar, S. Lund, A. Mironenko, *China and the world: Inside the dynamics of a changing relationship*, McKinsey Global Institute, July 2019, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/china/china-and-the-world-inside-the-dynamics-of-a-changing-relationship> [dostęp: 6.08.2019].

w 2018 r. wyniósł aż 539,6 mld dolarów, co oznacza wzrost o 6,7% (34 mld dolarów) w stosunku do 2017 r., a także wzrost o 59,7% w porównaniu z 2008 r. Należy zwrócić także uwagę, że wiele chińskich firm osiągnęło sukces na skalę globalną. W 2018 r. według rankingu „Global Fortune 500” spośród 500 firm 110 pochodziło z Chin kontynentalnych i Hongkongu, co zbliża się do amerykańskiej liczby 126¹⁴. Interesująca jest także wzrastająca skala wydatków w Chinach na badania i rozwój z około 9 mld dolarów w 2000 r. do 293 mld dolarów w 2018 r. Dane te ukazują, że Chiny mają coraz większy wpływ na określone miejsca na świecie, zwłaszcza te z globalnie zintegrowanymi łańcuchami technologicznymi.

Rycina 1. Wymiana handlowa Stanów Zjednoczonych z Chinami w latach 2008–2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Trade in Goods with China, United States Census Bureau, <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html> [dostęp: 6.08.2019].

Kalendarium sporu handlowego USA–Chiny

„Wojna handlowa” z wykorzystaniem narzędzi polityki handlowej rozpoczęła się 22 stycznia 2018 r., gdy Donald Trump po rekomendacjach Amerykańskiej Komisji Handlu Międzynarodowego wprowadził wysokie, bo aż 30% cła na import paneli fotowoltaicznych oraz pralek¹⁵. Według Komisji import krzemowych ogniw fotowoltaicznych do USA wzrósł o blisko 500% między 2012 a 2016 r.¹⁶ Pomimo że

¹⁴ J. Manyika, S. Ramaswamy, J. Bughin, J. Woetzel, M. Birshan, Z. Nagpal, *Superstars: The Dynamics of Firms, Sectors, and Cities Leading the Global Economy*, McKinsey Global Institute, October 2018, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/superstars-the-dynamics-of-firms-sectors-and-cities-leading-the-global-economy> [dostęp: 7.08.2019].

¹⁵ L. Baj, *Wojna handlowa może zatrzęść światem*, „Polityka”, 4.04.2018, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/rynek/1744152,1,wojna-handlowa-moze-zatrzaszc-swiatem.read> [dostęp: 7.08.2019].

¹⁶ Ch.P. Bown, *The Accumulating Self-Inflicted Wounds from Trump's Unilateral Trade Policy*, w: *Part I 18-1 US-China Economic Relations: From Conflict to Solutions*, red. H. Jiming, A.S. Posen,

cla te oficjalnie nie były skierowane jedynie przeciwko Chinom, w praktyce nie było złudzeń, które państwo miało na tym najwięcej stracić. To właśnie Chiny odpowiadają za 65% światowej produkcji paneli słonecznych¹⁷. Ten rodzaj wprowadzonego cla spowodował, że chiński producent Jinko Solar zapowiedział budowę fabryki w Stanach Zjednoczonych, co wiąże się z powstaniem nowych miejsc pracy¹⁸.

Kolejnym istotnym wydarzeniem było wprowadzenie 23 marca 2018 r. przez Stany Zjednoczone 25% ceł importowych na stal i 10% na aluminium¹⁹. Trump, nie chcąc eskalować konfliktów ze swoimi sojusznikami, zgodził się na czasowe wyłączenie spod ceł Meksyku, Kanady, UE, Australii, Brazylii, Argentyny i Korei Południowej²⁰. Jednakże nie dotyczyło to Chin. Z tego względu 2 kwietnia 2018 r. Pekin zrewanżował się taryfami na eksport 128 rodzajów towarów z USA o łącznej wartości ok. 3 mld dolarów w 2017 r.²¹ Chiński rząd wprowadził 25% cla na produkty takie, jak: aluminium z recyklingu i wieprzowina oraz 15% cla na produkty takie, jak: owoce, orzechy, wino, etanol, żeńszeń oraz stalowe rury²².

3 kwietnia 2018 r. administracja Donalda Trumpa opublikowała listę 1333 produktów importowanych z Chin, na które zostały nałożone cla w wysokości 25%, które objęły towary o łącznej wartości 46,2 mld dolarów²³. Przedstawiona lista była efektem analiz prowadzonych na podstawie art. 301 amerykańskiej ustawy o handlu z 1974 r., który dopuszcza nakładanie karnych ceł na partnerów handlowych naruszających prawo własności intelektualnej²⁴. Zgodnie z listą, taryfami miały zostać objęte produkty wysokotechnologiczne, w tym: komputery, elektronika, maszyny, urządzenia transportowe. 4 kwietnia 2018 r., niecałe 11 godzin po tym, jak administracja Trumpa opublikowała listę, chiński rząd ogłosił listę produktów amerykańskich, w stosunku do których zaproponował nałożenie 25% taryf celnych, m.in. na branżę rolno-spożywczą (w tym soję, zboża, mięso wołowe, owoce, tytoń), motoryzacyjną (samochody spalinowe i elektryczne), chemiczną

PIIE Briefing, June 2018, <https://www.piie.com/system/files/documents/piieb18-1.pdf> [dostęp: 7.08.2019].

¹⁷ Tamże.

¹⁸ L. Baj, dz. cyt.

¹⁹ *Tariff Wars: Duties Imposed by Trump and U.S. Trading Partners*, Reuters, 2.08.2019, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-tariffs-factbox/tariff-wars-duties-imposed-by-trump-and-u-s-trading-partners-idUSKCN1UR5YD> [dostęp: 7.08.2019].

²⁰ D.J. Trump, *Presidential Proclamation Adjusting Imports of Steel into the United States*, White House, 30.04.2018, <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/presidential-proclamation-adjusting-imports-steel-united-states-3/> [dostęp: 8.08.2019].

²¹ D. Wong, A. Chipman Koty, *The US-China Trade War: A Timeline*, China Briefing, 26.08.2019, <https://www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline/> [dostęp: 8.08.2019].

²² Tamże.

²³ *USTR Issues Tariffs on Chinese Products in Response to Unfair Trade Practices*, United States Trade Representative, 15.06.2018, <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/june/ustr-issues-tariffs-chinese-products> [dostęp: 8.08.2019].

²⁴ Szerzej zob.: *Findings of the Investigation into China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation under Section 301 of the Trade Act of 1974*, Office of the United States Trade Representative, 22.03.2018, <https://ustr.gov/sites/default/files/Section%20301%20FINAL.PDF> [dostęp: 8.08.2019].

i samolotową²⁵. Według szacunków *Peterson Institute for International Economics* (PIIE) taryfy Pekinu obejmowałyby około 49,8 mld dolarów amerykańskiego eksportu do Chin w 2017 r.²⁶

16 kwietnia 2018 r. Stany Zjednoczone zakazały amerykańskim firmom handlu z chińskim gigantem telekomunikacyjnym ZTE. Za główną przyczynę uznano złamanie przez niego sankcji nałożonych na Iran. Zakaz ten uniemożliwiał ZTE kupowanie amerykańskich podzespołów, bez których firma nie była w stanie funkcjonować. Jednakże został on anulowany w lipcu 2018 r. W maju 2018 r. strony rozpoczęły negocjacje. Jak zauważa Jakub Jakóbowski, obok wysuniętych żądań rozwiązania długofalowych amerykańskich problemów najważniejszym postulatem Waszyngtonu było wymuszenie na stronie chińskiej deklaracji dotyczącej zmniejszenia nadwyżki w handlu z USA o 200 mld dolarów do 2020 r.²⁷ 20 maja 2018 r. strona chińska podpisała wstępne porozumienie, które zakładało zwiększenie importu żywności i surowców energetycznych (w tym LNG) z USA, unikając konkretnych deklaracji (np. informacji o ile dokładnie zwiększy się import Chin z USA)²⁸. Jednakże 30 maja 2018 r. Donald Trump ogłosił, że podpisane porozumienie nie jest satysfakcjonujące i znów zapowiedział nałożenie karnych 25% ceł na sprowadzane do USA chińskie towary wysokotechnologiczne z branży robotyki, lotnictwa, maszyn przemysłowych i motoryzacji o łącznej wartości 50 mld dolarów²⁹. Wówczas, według dającej się już zaobserwować zasady – wet za wet, ChRL zapowiedziała proporcjonalne taryfy odwetowe na produkty z USA (m.in. soję, SUV-y, samoloty oraz ich części zamienne), których pierwsza część również zaczęła obowiązywać od 6 lipca 2018 r.³⁰

24 września 2018 r. weszły w życie dodatkowe 10% taryfy celne na towary chińskiego eksportu do Stanów Zjednoczonych o wartości 200 mld dolarów, które objęły całą gamę produktów konsumpcyjnych, od walizek po owoce morza³¹. Na odpowiedź ze strony Pekinu nie trzeba było długo czekać. Chiński resort finansów tego samego dnia wprowadził cła w wysokości 5–10% na amerykańskie

²⁵ Ch.P. Bown, dz. cyt.

²⁶ Tamże.

²⁷ J. Jakóbowski, *Konflikt handlowy USA–Chiny. Etap drugi*, „Komentarze OSW”, 7.04.2018, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2018-07-04/konflikt-handlowy-usa-chiny-etap-drugi> [dostęp: 9.08.2019].

²⁸ *Chiny i USA zwiększą wymianę handlową. Jest wstępne porozumienie*, „Business Insider”, 20.05.2018, <https://businessinsider.com.pl/finanse/wymiana-handlowa-usa-i-chin-porozumienie-wzwiekszenia/8176k9w> [dostęp: 9.08.2019].

²⁹ A. Kublik, *USA nakładają karne cła na Chiny. Nowa wojna handlowa Donalda Trumpa*, „Gazeta Wyborcza”, 15.06.2018, <http://wyborcza.pl/7,155287,23545798,usa-nakladaja-karne-cła-na-chiny-nowa-wojna-handlowa-donald.html> [dostęp: 9.08.2019].

³⁰ A. Swanson, *Trump’s Trade War With China Is Officially Underway*, „The New York Times”, 6.07.2018, <https://www.nytimes.com/2018/07/05/business/china-us-trade-war-trump-tariffs.html> [dostęp: 9.08.2018].

³¹ *Kolejne salwy w wojnie handlowej. Trump ogłosił karne cła na chińskie towary*, TVN 24 BIS, 18.09.2018, <https://tvn24bis.pl/ze-swiata,75/trump-oglosil-kolejne-cła-na-chińskie-towary,869201.html> [dostęp: 10.08.2019].

towary warte 60 mld dolarów³². Podczas szczytu G20 w 2018 r., który miał miejsce w stolicy Argentyny, Prezydent USA spotkał się z prezydentem Chin. Na skutek tego spotkania obie strony zobowiązały się do 90-dniowego zawieszenia broni w konflikcie handlowym, w czasie którego miały się toczyć negocjacje w sprawie reform chińskiej polityki handlowej³³. Stany Zjednoczone zgodziły się nie podnosić ceł z 10–25% na towary chińskie o wartości 200 mld dolarów od 1 stycznia 2019 r.³⁴ Natomiast Chiny zgodziły się zakupić nieokreśloną, ale „bardzo dużą” ilość amerykańskich produktów rolnych, energetycznych, przemysłowych i innych³⁵.

Negocjacje handlowe toczące się od marca 2019 r. nie przyniosły zamierzonego skutku. Po pięciu miesiącach deeskalacji konfliktu gospodarczego 10 maja 2019 r. Stany Zjednoczone podwyższyły z 10 do 25% stawkę celną na pulę produktów importowanych z ChRL o wartości ok. 200 mld dolarów (ok. 40% wartości importu z ChRL). 16 maja 2019 r. Donald Trump zdecydował o wpisaniu chińskiego koncernu technologicznego Huawei na listę podmiotów zagrażających bezpieczeństwu narodowemu USA, co wiąże się z zakazem sprzedaży amerykańskich komponentów i technologii chińskiej firmie³⁶. Pekin odpowiedział na amerykańskie działania. 1 czerwca 2019 r. nałożył dodatkowe cła na amerykańskie produkty warte ok. 60 mld dolarów (co także odpowiada ok. 40% chińskiego importu z USA)³⁷.

Podczas szczytu G20, który miał miejsce pod koniec czerwca 2019 r. w Osace, Donald Trump spotkał się z chińskim prezydentem Xi Jinpingiem. Strony uzgodniły zawieszenie broni. Skutkiem tego spotkania było zdjęcie restrykcji z chińskiej firmy Huawei, a także zobowiązanie do zakupu większej ilości amerykańskiej żywności przez ChRL. Jednakże pomimo wznowienia amerykańsko-chińskich negocjacji handlowych pod koniec lipca 2019 r. Donald Trump 1 sierpnia opublikował na Twitterze, że Stany Zjednoczone od początku września 2019 r. wprowadzą kolejne cła. Zgodnie z zapowiedzią mają one osiągnąć 10% i objąć chińskie towary o wartości 300 mld dolarów³⁸. 5 sierpnia chiński Bank Centralny zezwolił, aby dolar podrożał do ponad 7 juanów (nie był na takim poziomie od ponad 11 lat).

³² *Chiny biorą odwet. Pekin ogłasza nowe cła*, TVN 24 BIS, 18.09.2018, <https://tvn24bis.pl/ze-swiatea,75/pekin-odwet-za-amerykanskie-cła,869293.html> [dostęp: 10.08.2019].

³³ M. Martina, R. Rampton, *China, U.S. Declare 90-day Halt to New Tariffs: White House*, Reuters, 2.12.2018, <https://www.reuters.com/article/us-g20-argentina-trump-statement/china-u-s-declare-90-day-halt-to-new-tariffs-white-house-idUSKCN1O101U> [dostęp: 10.08.2019].

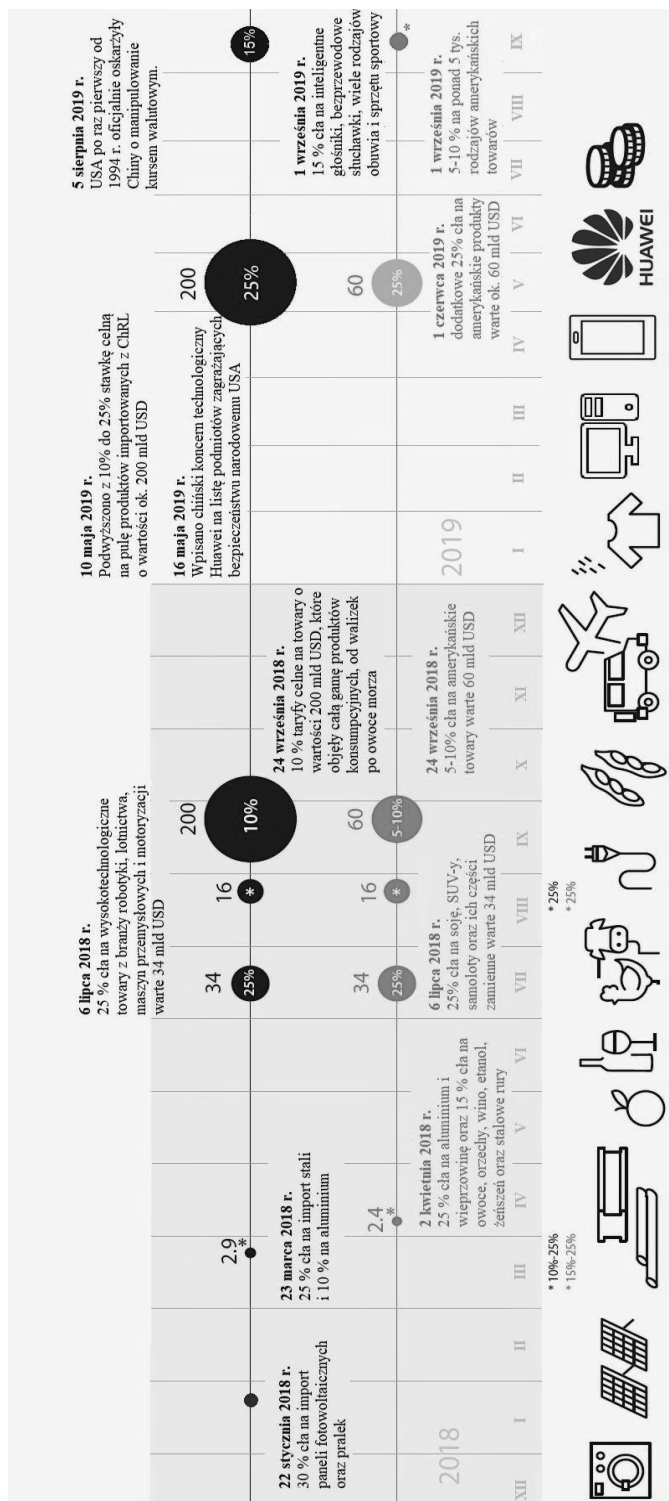
³⁴ *5 Takeaways From the G20 Summit: Easing Off Trump's China Trade War, for Now*, „The New York Times”, 29.06.2019, <https://www.nytimes.com/2019/06/29/world/asia/g20-summit-takeaways.html> [dostęp: 10.08.2019].

³⁵ Tamże.

³⁶ C. Kowanda, *Początek technowojny?*, „Polityka”, 28.05.2019, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/rynek/1794218,1,poczatek-technowojny.read> [dostęp: 11.08.2019].

³⁷ *Chiny podniosą cła na wybrane towary z USA od 1 czerwca*, Obserwator Finansowy, 13.05.2019, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/dispatches/chiny-podnios-a-cła-na-towary-z-usa-o-wartosci-60-ml-d-usd-od-1-czerwca/> [dostęp: 11.08.2019].

³⁸ A. Kublik, *Zaostrza się wojna handlowa Chin ze Stanami Zjednoczonymi. Amerykanie podwyższają cła*, „Gazeta Wyborcza”, 24.08.2019, <http://wyborcza.pl/7,155287,25115681,chiny-nakladaj-a-karne-cła-na-usa-trump-zapowiada-odwet.html> [dostęp: 25.08.2019].

Rycina 2. Oś czasu amerykańsko-chińskiego sporu handlowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ch.P. Bown, *The Accumulating Self-Inflicted Wounds from Trump's Unilateral Trade Policy*, PIIE Briefing, June 2018, <https://www.piie.com/system/files/documents/piieb18-1.pdf> [dostęp: 7.08.2019].

Następnie Amerykański Departament Handlu oficjalnie nazwał Chiny „manipulatorem walutowym”, domagając się korekty kursu. W odpowiedzi Chińczycy wstrzymali zakupy nowych produktów rolnych z USA, które zostały ustalone podczas szczytu G20 w Osace. 13 sierpnia Biuro Przedstawiciela USA ds. Handlu poinformowało, że 10% cła na wybrane produkty importowane z Chin zaczną obowiązywać dopiero od 15 grudnia 2019 r., a nie wraz z początkiem września³⁹. Taryfy mają objąć między innymi laptopy i telefony komórkowe⁴⁰. 23 sierpnia br. doszło do znaczącej eskalacji konfliktu handlowego na linii Waszyngton–Pekin. Po tym, jak Pekin ogłosił, że zamierza nałożyć cła odwetowe w wysokości 5–10% na amerykański import o wartości 75 mld dolarów w dwóch etapach, Donald Trump napisał na Twitterze, że „Począwszy od 1 października, towary i produkty z Chin o wartości 250 mld dolarów, teraz oclone stawką 25%, będą opodatkowane stawką 30%. Dodatkowo pozostałe towary i produkty z Chin o wartości 300 mld dolarów, które od 1 września miały zostać obłożone 10% cłem, będą opodatkowane stawką 15%”⁴¹.

Prognoza oraz makroekonomiczne implikacje płynące z potencjalnej wojny handlowej

Warto w kontekście omawiania konsekwencji sporów handlowych odwołać się do skutków, jakie wywołała niegdyś ustawa taryfowa Smoota-Hawleya z 1930 r. Smoot i Hawley byli inicjatorami podniesienia amerykańskich ceł na zagraniczny import rolny⁴². Zwiększono je średnio o 40–48% na 900 importowych produktów⁴³. Celem tych zmian miało być wsparcie amerykańskich rolników. Zamiast tego doszło do podniesienia cen żywności. Zmusiło to również inne państwa do odwetu i wprowadzenia własnych taryf. Globalny handel odnotował spadek o 65%⁴⁴. Ukazało to, jak niebezpieczny jest protekcjonizm handlowy dla światowej gospodarki⁴⁵.

W wyniku zaistniałego sporu handlowego USA i ChRL dążą do zwiększenia własnej samowystarczalności ekonomicznej, co ma zasadnicze znaczenie dla globalnych łańcuchów dostaw i handlu. Stany Zjednoczone chcą obniżyć deficyt

³⁹ *Stany Zjednoczone opóźniają wejście w życie kolejnych ceł dla Chin*, TVN 24 BIS, 13.08.2019, <https://tvn24bis.pl/ze-swiata,75/usa-10-procentowe-cia-na-chinskie-produkty-dopiero-od-polowy-grudnia,960926.html> [dostęp: 25.08.2019].

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ D. Trump, Wpis z dnia 23.08.2019, <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1165005929831702529> [dostęp: 25.08.2019].

⁴² R. Miller, *Lessons Learned-and Forgotten-From the Last Trade War*, „Bloomberg Businessweek”, 27.07.2018, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-27/lessons-learned-and-forgotten-from-last-trade-war-quicktake> [dostęp: 13.08.2019].

⁴³ K. Amadeo, *What the Smoot Hawley Act Can Teach Protectionists Today*, „The Balance”, 6.08.2019, <https://www.thebalance.com/smoot-hawley-tariff-lessons-today-4136667> [dostęp: 13.08.2019].

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ Ch. Bown, D. Irwin, *Does Trump Want a Trade War?*, Peterson Institute for International Economics, 21.03.2018, <https://www.piie.com/commentary/op-eds/does-trump-want-trade-war> [dostęp: 13.08.2019].

dwustronnych obrotów handlowych. W tym celu dążą do tego, aby Chiny wyeliminowały dotacje, obowiązkowy transfer technologii i inne formy „oszukiwania”. Oczekują także, aby stworzyły równe szanse dla inwestorów zagranicznych na swoim rynku, oraz aby ChRL przyjęła w większym stopniu praktyki zarządzania wzorowane na styl zachodni⁴⁶.

Truizmem będzie stwierdzenie, że wymiana handlowa jest korzystna, ponieważ przyczynia się do zwiększenia w danym państwie różnorodności dostępnych towarów. Wprowadzaniem tariff nie negocjuje się sporów. Zwiększone koszty dla importera mogą przyczynić się do tego, że amerykański eksport stanie się mniej konkurencyjny. W rezultacie cła nałożone na towary importowane z Chin szkodzą Amerykanom. Jeśli obywatel USA będzie musiał płacić więcej za towary, które konsumuje każdego dnia, to również poniesie straty. Podobne efekty odczują chińscy konsumenci. Choć chińscy eksporterzy teoretycznie musieliby obniżyć ceny, gdyby amerykańskie cła doprowadziły do znacznego spadku popytu na ich produkty. Jednakże chińscy eksporterzy nie obniżyli cen i w rezultacie wzrost cen został w całości przerzucony na amerykańskie gospodarstwa domowe. Ograniczenia handlowe wpłynęły już na co najmniej 44% towarów importowanych z Chin i 12% całkowitego importu z USA w samym 2018 r.⁴⁷ Nałożenie przez administrację Trumpa tariff na chińskie towary grozi zmniejszeniem tych korzyści, powodując sztucznie podwyższone ceny w USA, a nawet redukcję miejsc pracy. W raporcie z 2017 r. Instytut Polityki Gospodarczej stwierdził, że: „z powodu deficytu handlowego z Chinami w latach 2001–2015 utracono 3,4 mln (amerykańskich) miejsc pracy”⁴⁸. Należy więc podkreślić, że poważnym błędem może stać się zaniedbanie znaczenia handlu z Chinami dla Amerykanów.

Należy także wspomnieć, że w odwecie za cła nałożone na chiński eksport Chiny mogą rozpocząć pozbywanie się amerykańskiego długu (amerykańskich papierów skarbowych)⁴⁹. Chińskie rezerwy walutowe nadal są największe na świecie. Około 1/3 z nich utrzymywana jest w amerykańskich obligacjach skarbowych. Całkowite zadłużenie zagraniczne Stanów Zjednoczonych jest ogromne i na ko-

⁴⁶ M. Spence, *Długa chińsko-amerykańska wojna handlowa*, Obserwator Finansowy, 18.12.2018, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/rynki-finansowe/dluga-chinsko-amerykanska-wojna-handlowa/> [dostęp: 13.08.2019].

⁴⁷ *America's Tariffs on China Are Likely to Last for Some Time*, „The Economist”, 22.09.2018, <https://www.economist.com/leaders/2018/09/22/americas-tariffs-on-china-are-likely-to-last-for-some-time> [dostęp: 14.08.2019]; Ch. Bown, E. Jung, Z. Lu, *Trump and China Formalize Tariffs on \$260 Billion of Imports and Look Ahead to Next Phase*, Peterson Institute For International Economics, 20.09.2018, <https://piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-and-china-formalize-tariffs-260-billion-imports-and-look> [dostęp: 14.08.2019].

⁴⁸ R. Scott, *Growth in U.S.–China Trade Deficit Between 2001 and 2015 Cost 3.4 Million Jobs*, Economic Policy Institute, 31.01.2017, <https://www.epi.org/publication/growth-in-u-s-china-trade-deficit-between-2001-and-2015-cost-3-4-million-jobs-heres-how-to-rebalance-trade-and-rebuild-american-manufacturing/> [dostęp: 15.08.2019].

⁴⁹ D. Brown, *Should China play hardball in the trade war with Trump and start targeting US Treasuries?*, „South China Morning Post”, 7.08.2018, <https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/united-states/article/2158403/should-china-play-hardball-trade-war-trump-and> [dostęp: 15.08.2019].

niec stycznia 2018 r. przekroczyło już 20 bln dolarów, z czego 18,7%, czyli ok. 1,17 bln dolarów, kontrolują Chiny⁵⁰. Jest to niejako „as w rękawie” Pekinu, który może skutecznie powstrzymać protekcyjnystyczne działania Donalda Trumpa⁵¹. Pamiętać jednak należy, że Chiny, wysprzedając dolary, nie tylko zmniejszyłyby wartość swoich rezerw z powodu drastycznego spadku kursu amerykańskiej waluty, ale także doprowadziłyby do ograniczenia dostępu do amerykańskiego rynku dla swoich towarów. To z kolei mogłoby oznaczać utratę miejsc pracy w Chinach i znaczne problemy gospodarcze dla ich państwa⁵². Wówczas chińska waluta umocniłaby się, co dotknęłoby także rodzimy eksport. Zmniejszenie przez ChRL zakupów amerykańskiego długu przyczyniłoby się do zwiększenia dochodowości obligacji oraz kosztów finansowania rządu federalnego. Kiedy obcokrajowcy kupują dług amerykański, oznacza to, że Amerykanie nie muszą płacić rachunku, uwalniając gotówkę na inwestycje krajowe. Te zakupy zagraniczne pomagają również w utrzymaniu niskich realnych stóp procentowych w USA⁵³. Jak na razie dług amerykański jest pożądanym aktywem w światowej gospodarce⁵⁴.

W sporze między stronami pojawia się także zarzut manipulowania kursem waluty. 5 sierpnia 2019 r. sekretarz Skarbu USA Steven Mnuchin podkreślił, że Chiny w ostatnich dniach podjęły „konkretne kroki w celu dewaluacji swojej waluty”, aby uzyskać nieuczciwą przewagę konkurencyjną⁵⁵. Jednakże nie ma na to żadnych dowodów, ponieważ od 2013 r. Chiny sprzedawały dolary, aby powstrzymać osłabienie juana, przyczyniając się tym samym do wspierania amerykańskiej konkurencyjności⁵⁶. Wielu ekonomistów uważa, że obecna deprecjacja chińskiej waluty jest związana z wprowadzaniem ceł na chińskie towary, w wyniku czego amerykański dolar umacnia się w stosunku do innych walut⁵⁷. Natomiast nie ma

⁵⁰ E. Cieślík, *W sporze z USA Chiny mają cenny argument – amerykański dług*, Obserwator Finansowy, 9.04.2018, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/rynki-finansowe/w-sporze-z-usa-chiny-majacenny-argument-amerykanski-dlug/> [dostęp: 5.08.2019].

⁵¹ J. Fenby, *Tiger Head, Snake Tails. China Today, How It Got There and Where It Is Heading*, New York 2012, s. 23.

⁵² M. Szatlach, Ł. Jureńczyk, *Rywalizacja między Stanami Zjednoczonymi a Chińską Republiką Ludową o dominującą pozycję w globalnej gospodarce*, w: *Nowa Pozycja Chin w zmieniającym się świecie*, red. J. Marszałek-Kawa, A. Stelmach, M. Walkowski, Toruń 2017, s. 11.

⁵³ *China's Holdings of US Securities: Implications for the US Economy*, Congressional Research Service, 19.08.2013, https://www.everycrsreport.com/files/20130819_RL34314_2dd5aa3012d659299f055fa2c2486209a5906024.pdf [dostęp: 16.08.2019].

⁵⁴ *Is It a Risk for America that China Holds Over \$1 Trillion in U.S. Debt?*, China Power, 6.02.2019, <https://chinapower.csis.org/us-debt/> [dostęp: 16.08.2019].

⁵⁵ A. Swanson, A. Stevenson, J. Smialek, *China's Currency Moves Escalate Trade War, Rattling Markets*, „The New York Times”, 5.08.2019, <https://www.nytimes.com/2019/08/05/business/economy/us-china-yuan-renminbi-trump.html> [dostęp: 14.08.2019].

⁵⁶ C.F. Bergsten, *A Currency Deal with China?*, Peterson Institute for International Economics, 11.03.2019, <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/currency-deal-china> [dostęp: 14.08.2019].

⁵⁷ Tenże, *Trump's Attack on China's Currency Policy*, Peterson Institute for International Economics, 6.08.2019, <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/trumps-attack-chinas-currency-policy> [dostęp: 14.08.2019].

dowodów na to, że Chiny sprzedają juana za dolary, aby obniżyć swój kurs walutowy. Jest to istotne, gdyż Stany Zjednoczone, aby uzyskać wsparcie ze strony MFW, musiałyby przekonać pozostałych członków, że Chiny faktycznie manipulują swoją walutą.

Negocjacje między stronami nadal trwają, jednakże, jeśli zostanie osiągnięte porozumienie, będzie ono prawdopodobnie składać się z trzech kluczowych elementów:

- Pierwsza jego część będzie zapewne dotyczyć chińskiego zobowiązania do zakupu większej ilości towarów w USA. Ten element będzie najłatwiejszy do osiągnięcia. Jednakże w dłuższej perspektywie spowodowałoby to uzależnienie od chińskiego rynku, co uczyniłoby Stany Zjednoczone jeszcze bardziej podatnymi na zagrożenia.
- Drugi element oczekiwań strony amerykańskiej może dotyczyć przeprowadzenia reform strukturalnych w Chinach, które stanowią sedno amerykańsko-chińskiego sporu handlowego. Najbardziej prawdopodobnym rezultatem będzie to, że Chińczycy zobowiążą się do zmiany niektórych kwestii, takich jak: kradzież własności intelektualnej czy otwarcie rynku chińskiego na amerykańskie inwestycje. Jednakże należy podkreślić, że realnie będą to minimalne zmiany. Trudno oczekiwać obietnic odwrócenia się od systemu gospodarki kontrolowanej przez państwo czy wdrażania strategii *Made in China 2025*.
- Trzecim elementem każdej umowy zazwyczaj jest tzw. pakiet wykonawczy, który okazałby się najbardziej kontrowersyjną i skomplikowaną częścią negocjacji. Stany Zjednoczone nalegają, aby Chiny przyznały im jednostronne prawo do określania zgodności i do jednostronnego działania. Strona chińska uważa to za naruszenie jej suwerenności.

Można zadać pytanie o to, co się stanie, gdy dojdzie do najbardziej prawdopodobnego scenariusza, czyli eskalacji konfliktu. W perspektywie krótkookresowej wyższe taryfy naniesione na import spowodują wzrost cen towarów zarówno dla firm, jak i gospodarstw domowych. Wystąpiłyby także pośrednie efekty „wojny handlowej”, takie jak: spadek wydajności niektórych firm spowodowany zmianą alokacji zasobów produkcyjnych; wzrost kosztów finansowania kapitału – spowodowany niepewnością finansową czy też spadek inwestycji spowodowany wzrostem niepewności co do przyszłych warunków biznesowych⁵⁸. Szacuje się, że „wojna handlowa” między USA a Chinami mogłaby obniżyć globalny wzrost PKB o 0,7 punktu procentowego w porównaniu do 2,8% w 2019 r. Paul Krugman na łamach „New York Times” podkreśla, że ogólny wzrost taryfy o 30–60 punktów procentowych doprowadziłby do globalnej realnej utraty PKB o 2–3% w perspektywie długoterminowej. Podobne dane podała francuska Rada ds. Analiz Ekonomicznych, która stwierdziła, że wzrost taryf importowych o 60 p.p. spowodowałby znaczny spadek realnego PKB od 3 do 4% gospodarki na dłuższą metę⁵⁹.

⁵⁸ A. Berthou, C. Jardet, D. Siena, U. Szczerbowicz, *Costs and Consequences of a Trade War: a Structural Analysis*, Rue de la Banque, No 72, December 2018, https://publications.banque-france.fr/sites/default/files/medias/documents/818459_rdb72_en_v5.pdf [dostęp: 17.08.2019].

⁵⁹ Tamże.

Wpływ „wojny handlowej” byłby większy na spadek wzrostu Chin (-0,9 p.p.) ze względu na bezpośrednie skutki handlowe oraz na Europę (-0,8 p.p.) ze względu na znaczące powiązania finansowe. PKB w USA spadłoby o co najmniej -0,4 p.p.⁶⁰. Finalnie UE prawdopodobnie skorzystałaby na tym sporze. Przejęłaby około 70 mld dolarów dwustronnego handlu USA–Chiny (50 mld dolarów chińskiego eksportu do USA i 20 mld dolarów amerykańskiego eksportu do Chin). Także korzystne okazałoby się to dla Japonii, Meksyku i Kanady, które według wyliczeń zdobyłyby po ponad 20 mld dolarów. Także w innych państwach wzrost eksportu może być dostrzegalny⁶¹. Oprócz bezpośredniego efektu spowodowanego wzrostem taryf „wojna handlowa” może również wpływać na PKB za pośrednictwem kanałów pośrednich, takich jak spadek wydajności z powodu niepewności i zmian w środowisku produkcyjnym⁶².

Ekonomiści Bloomberg – Dan Hanson i Tom Orlik także nakreślili główne scenariusze przebiegu „wojny handlowej”. Ich główny wniosek zakłada, że jeżeli taryfy zostaną zwiększone i objęłyby cały handel USA–Chiny, to rynki spowolnią się, a w odpowiedzi globalne PKB wyniesie 600 mld dolarów w 2021 r. Po wprowadzeniu taryf 25% na wszystkie transakcje dwustronne model pokazuje spadek produkcji o 0,8% (ChRL), 0,5% (USA) i 0,5% (dla całego świata) w połowie 2021 r. Scenariusz koszmaru D. Hansona i T. Orlika przewiduje także 10% spadek na rynku akcji, po wprowadzeniu ogólnych 25% taryf. W takim przypadku Chiny, USA i światowe PKB byłyby o 0,9%, 0,7% i 0,6% niższe w połowie 2021 r. W tej sytuacji spadek na rynku akcji działa jako dodatkowy czynnik hamujący konsumpcję i inwestycje, zwiększając wpływ. Chociaż najbardziej ekstremalny scenariusz niekoniecznie jest najbardziej prawdopodobny, przyniosłoby to potencjalnie duże rzeczywiste koszty, powodując wysoki stres finansowy, załamanie globalnego systemu handlowego, tj. osłabienie pozycji WTO jako nadzorcy uczciwych i przejrzystych praktyk handlowych między jej członkami, może nie tylko zmniejszyć globalny dobrobyt na dłuższą metę, ale miałyby to również wpływ na globalny wzrost PKB w krótkim okresie⁶³.

Podsumowanie

David Mericle i Jan Hatzius z Goldman Sachs zakładali, że spór handlowy zakończy się w 2019 r. podpisaniem umowy z ChRL⁶⁴. Jednakże po tym, jak USA

⁶⁰ M. Mesquita, *How a trade war would impact global growth*, World Economic Forum, 18.01.2019, <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-trade-war-would-impact-global-growth-tariff/> [dostęp: 17.08.2019].

⁶¹ P. Coke-Hamilton, *How Trade Wars Pose a Threat to the Global Economy*, World Economic Forum, 7.02.2019, <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/how-trade-war-diverts-the-world-untad-tariff/> [dostęp: 17.08.2019].

⁶² A. Berthou, C. Jardet, D. Siena, U. Szczerbowicz, *The macroeconomic implications of a global trade war*, World Economic Forum, 11.02.2019, <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/the-macroeconomic-implications-of-a-global-trade-war> [dostęp: 17.08.2019].

⁶³ Tamże.

⁶⁴ *Macro News and Views*, Goldman Sachs Global Investment Research No 81, 8.08.2019, <https://www.goldmansachs.com/insights/pages/top-of-mind/central-bank-independence/report.pdf> [dostęp: 18.08.2019].

nazwały Chiny „manipulatorem walutowym”, analitycy prognozują, że dwie największe gospodarki świata nie będą w stanie rozwiązać obecnego sporu handlowego przed wyborami prezydenckimi w USA w przyszłym roku⁶⁵. Jak dotąd Chiny tylko odpowiadają na protekcyjnistyczne zapędy USA, nakładając cła na towary sprowadzane z Ameryki o równowartości ceł amerykańskich. Donald Trump uczynił z amerykańskiej gospodarki centralny punkt swojej obecnej kadencji oraz kampanii reelekcyjnej, zwracając uwagę swoich wyborców na doniesienia o stałym wzroście zatrudnienia i niskim bezrobociu⁶⁶. Michael Steel zauważa, że: „Ekonomia będzie miała niewątpliwie kluczowe znaczenie dla ponownego wyboru Trumpa”⁶⁷. Obecnie trwający konflikt handlowy między dwiema największymi gospodarkami świata stanowi więc ogromne wyzwanie dla wyników przyszłorocznych wyborów prezydenckich w USA⁶⁸. Niepokojące jest to, że „wojna handlowa” na pełną skalę mogłaby zapoczątkować nowy etap deglobalizacji lub przynajmniej podziału globalnej gospodarki na dwa niekompatybilne bloki gospodarcze⁶⁹. Porozumienie USA z Chinami będzie więc dobrą wiadomością, ale droga do trwałej poprawy relacji będzie skomplikowana. Jeżeli porozumienie polegać będzie tylko na imporcie większej ilości towarów z Stanów Zjednoczonych oraz wprowadzeniu kilku koncesji dotyczących własności intelektualnej, to zostanie ono raczej ocenione jako porażka polityki i negocjacji prowadzonych przez Donalda Trumpa. Należy zdecydowanie podkreślić, że eskalacja obecnego sporu nie przyniesie korzyści żadnej stronie w dłuższej perspektywie.

Bibliografia

Opracowania:

Fenby J., *Tiger Head, Snake Tails. China Today, How It Got There and Where It Is Heading*, New York 2012.

Graham A., *Skazani na wojnę? Czy Ameryka i Chiny unikną pułapki Tukidydesa?* Bielsko-Biała 2018.

National Security Strategy of the United States of America, Washington 2017.

⁶⁵ S. Meredith, *Goldman Sachs no Longer Expects US-China Trade Deal Before 2020 Election*, CNBC, 6.08.2019, <https://www.cnn.com/2019/08/06/trade-war-goldman-sachs-does-not-expect-us-china-deal-before-2020-election.html> [dostęp: 18.08.2019].

⁶⁶ A. Restuccia, R. Ballhaus, *Any Economic Downturn Could Scramble Trump's 2020 Strategy*, „The Wall Street Journal”, <https://www.wsj.com/articles/any-economic-downturn-could-scramble-trumps-2020-strategy-11565898073> [dostęp: 18.08.2019].

⁶⁷ S. Siddiqui, *Less Boom, More Bust? Economic Fears Threaten Trump's 2020 Message*, „The Guardian”, 17.08.2019, <https://www.theguardian.com/us-news/2019/aug/16/trump-2020-reelection-message-economy> [dostęp: 19.08.2019].

⁶⁸ D. Smith, *Tariffs: Donald Trump's Trust in Trade War Tactic is Big Electoral Gamble*, „The Guardian”, 12.05.2019, <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/12/tariffs-donald-trump-china-trade-war-analysis> [dostęp: 19.08.2019].

⁶⁹ N. Roubini, *Globalne konsekwencje chińsko-amerykańskiej zimnej wojny*, Obserwator Finansowy, 30.05.2019, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/globalne-konsekwencje-chińsko-amerykańskiej-zimnej-wojny/> [dostęp: 19.08.2019].

Nowa Pozycja Chin w zmieniającym się świecie, red. J. Marszałek-Kawa, A. Stelmach, M. Walkowski, Toruń 2017.

Źródła internetowe:

- Amadeo K., *What the Smoot Hawley Act Can Teach Protectionists Today*, „The Balance”, <https://www.thebalance.com/smoot-hawley-tariff-lessons-today-4136667>.
- America's Tariffs on China Are Likely to Last for Some Time* (2018), „The Economist”, <https://www.economist.com/leaders/2018/09/22/americas-tariffs-on-china-are-likely-to-last-for-some-time>.
- Bergsten C.F., *A Currency Deal with China?*, Peterson Institute for International Economics, <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/currency-deal-china>.
- Bergsten C.F., *Trump's Attack on China's Currency Policy*, Peterson Institute for International Economics, <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/trumps-attack-chinas-currency-policy>.
- Berthou A., Jartet C., Siena D., Szczerbowicz U., *Costs and Consequences of a Trade War: a Structural Analysis*, “Rue de la Banque”, No 72.
- Berthou A., Jartet C., Siena D., Szczerbowicz U., *The macroeconomic implications of a global trade war*, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/the-macroeconomic-implications-of-a-global-trade-war>.
- Bown Ch., *The Accumulating Self-Inflicted Wounds from Trump's Unilateral Trade Policy*, PIIIE Briefing, <https://www.piie.com/system/files/documents/piieb18-1.pdf>.
- Bown Ch., Irwin D., *Does Trump Want a Trade War?*, Peterson Institute for International Economics, <https://www.piie.com/commentary/op-eds/does-trump-want-trade-war>.
- Bown Ch., Jung E., Lu Z., *Trump and China Formalize Tariffs on \$260 Billion of Imports and Look Ahead to Next Phase*, Peterson Institute for International Economics, <https://piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-and-china-formalize-tariffs-260-billion-imports-and-look>.
- Brown D., *Should China play hardball in the trade war with Trump and start targeting US Treasuries?*, „South China Morning Post”, <https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/united-states/article/2158403/should-china-play-hardball-trade-war-trump-and>.
- Chiny biorą odwet. Pekin ogłasza nowe cla*, TVN 24, <https://tvn24bis.pl/ze-swiata,75/pekin-odwet-za-amerykanske-cla,869293.html>.
- Chiny i USA zwiększą wymianę handlową. Jest wstępne porozumienie*, Business Insider, <https://businessinsider.com.pl/finanse/wymiana-handlowa-usa-i-chin-porozumienie-ws-zwiekszenia/8176k9w>.
- Chiny podniosą cla na wybrane towary z USA od 1 czerwca*, Obserwator Finansowy, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/dispatches/chiny-podnios-a-cla-na-towary-z-usa-o-wartosci-60-mld-usd-od-1-czerwca/>.
- China's Holdings of US Securities: Implications for the US Economy*, Congressional Research Service, https://www.everycrsreport.com/files/20130819_RL34314_2dd5aa3012d659299f055fa2c2486209a5906024.pdf.
- China's National Defense in a New Era*, The State Council Information Office of the People's Republic of China, <http://www.xinhuanet.com/english/download/whitepaperon-nationaldefenseinnewera.doc>.
- Cieślak E., *W sporze z USA Chiny mają cenny argument – amerykański dług*, Obserwator Finansowy, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/rynki-finansowe/w-sporze-z-usa-chiny-majacenny-argument-amerykanski-dlug/>.

- Coke-Hamilton P., *How trade wars pose a threat to the global economy*, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/how-trade-war-diverts-the-world-unctad-tariff/>.
- Dollar D., *It's time to give up on the failed trade war strategy with China*, Brookings, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/06/24/its-time-to-give-up-on-the-failed-trade-war-strategy-with-china/>.
- Findings of the investigation into China's acts, policies, and practices related to technology transfer, intellectual property, and innovation under section 301 of the trade act of 1974*, Office of the United States Trade Representative <https://ustr.gov/sites/default/files/Section%20301%20FINAL.PDF>.
- Global Trends 2030: Alternative Worlds*, National Intelligence Council, Washington DC, https://cgsr.llnl.gov/content/assets/docs/Global_Trends_2030-NIC-US-Dec12.pdf.
- Hanson V.D., *The Establishment Goes Trump on China*, „National Review”, <https://www.nationalreview.com/2019/02/establishment-adopts-trump-views-china-military-threat-trade/>.
- How influential is China in the World Trade Organization?*, China Power, <https://china-power.csis.org/china-world-trade-organization-wto/>.
- Is it a Risk for America that China Holds over \$1 trillion in U.S. Debt?*, China Power, <https://chinapower.csis.org/us-debt/>.
- Jakóbowski J., *Konflikt handlowy USA–Chiny. Etap drugi*, „Komentarze OSW”, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2018-07-04/konflikt-handlowy-usa-chiny-etap-drugi>.
- Kolejne salwy w wojnie handlowej. Trump ogłosił karne cła na chińskie towary*, TVN24 BIS, <https://tvn24bis.pl/ze-swiata,75/trump-oglosil-kolejne-cła-na-chińskie-towary,869201.html>.
- Kowanda C., *Początek technowojny?*, „Polityka”, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/rynek/1794218,1,poczatek-technowojny.read>.
- Kublik A., *USA nakładają karne cła na Chiny. Nowa wojna handlowa Donalda Trumpa*, „Gazeta Wyborcza”, <http://wyborcza.pl/7,155287,23545798,usa-nakladaja-karne-cła-na-chiny-nowa-wojna-handlowa-donald.html>.
- Kublik A., *Zaostrza się wojna handlowa Chin ze Stanami Zjednoczonymi. Amerykanie podwyższają cła*, „Gazeta Wyborcza”, <http://wyborcza.pl/7,155287,25115681,chiny-nakladaja-karne-cła-na-usa-trump-zapowiada-odwet.html>.
- Macro News and Views*, Goldman Sachs Global Investment Research 81/2019, <https://www.goldmansachs.com/insights/pages/top-of-mind/central-bank-independence/report.pdf>.
- Manyika J., Ramaswamy S., Bughin J., Woetzel J., Birshan M., Nagpal Z., *Superstars: The Dynamics of Firms, Sectors, and Cities Leading the Global Economy*, McKinsey Global Institute, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/superstars-the-dynamics-of-firms-sectors-and-cities-leading-the-global-economy>.
- Martina M., Rampton R., *China, U.S. Declare 90-day Halt to new Tariffs: White House*, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-g20-argentina-trump-statement/china-u-s-declare-90-day-halt-to-new-tariffs-white-house-idUSKCN1O101U>.
- Meredith S., *Goldman Sachs no Longer Expects US-China Trade Deal Before 2020 Election*, CNBC News, <https://www.cnbc.com/2019/08/06/trade-war-goldman-sachs-does-not-expect-us-china-deal-before-2020-election.html>.
- Mesquita M., *How a Trade War Would Impact Global Growth*, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-trade-war-would-impact-global-growth-tariff/>.

- Miller R., *Lessons Learned and Forgotten From the Last Trade War*, Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-27/lessons-learned-and-forgotten-from-last-trade-war-quicktake>.
- Pei M., *Is Trump's Trade War with China a Civilizational Conflict?*, Project Syndicate, <https://prosyn.org/RgMiiRI>.
- Restuccia A., Ballhaus R., *Any Economic Downturn Could Scramble Trump's 2020 Strategy*, „The Wall Street Journal”, <https://www.wsj.com/articles/any-economic-downturn-could-scramble-trumps-2020-strategy-11565898073>.
- Roubini N., *Globalne konsekwencje chińsko-amerykańskiej zimnej wojny*, Obserwator Finansowy, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/globalne-konsekwencje-chinsko-amerykanskiej-zimnej-wojny/>.
- Schott J.J., Jung E., *In US-China Trade Disputes, the WTO Usually Sides with the United States*, Peterson Institute for International Economics, <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/us-china-trade-disputes-wto-usually-sides-united-states>.
- Scott R., *Growth in U.S.—China Trade Deficit Between 2001 and 2015 Cost 3.4 Million Jobs*, Economic Policy Institute, <https://www.epi.org/publication/growth-in-u-s-china-trade-deficit-between-2001-and-2015-cost-3-4-million-jobs-heres-how-to-rebalance-trade-and-rebuild-american-manufacturing/>.
- Siddiqui S., *Less boom, more bust? Economic fears threaten Trump's 2020 message*, „The Guardian”, <https://www.theguardian.com/us-news/2019/aug/16/trump-2020-reelection-message-economy>.
- Smith D., *Tariffs: Donald Trump's trust in trade war tactic is big electoral gamble*, „The Guardian”, <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/12/tariffs-donald-trump-china-trade-war-analysis>.
- Spence M., *Długa chińsko-amerykańska wojna handlowa*, Obserwator Finansowy, 2018, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/rynki-finansowe/dluga-chinsko-amerykanska-wojna-handlowa/>.
- Stany Zjednoczone opóźniają wejście w życie kolejnych ceł dla Chin*, TVN 24, <https://tvn24bis.pl/ze-swiata,75/usa-10-procentowe-cla-na-chinskie-produkty-dopiero-od-poly-grudnia,960926.html>.
- Swaine M., *The Deepening U.S.-China Crisis: Origins and Solutions*, Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/2019/02/21/deepening-u.s.-china-crisis-origins-and-solutions-pub-78429>.
- Swanson A., *Trump's Trade War With China Is Officially Underway*, „The New York Times”, <https://www.nytimes.com/2018/07/05/business/china-us-trade-war-trump-tariffs.html>.
- Swanson A., Stevenson A., Smialek J., *China's Currency Moves Escalate Trade War; Rattling Markets*, „The New York Times”, <https://www.nytimes.com/2019/08/05/business/economy/us-china-yuan-renminbi-trump.html>.
- Tariff wars: Duties imposed by Trump and U.S. trading partners*, Reuters, 2019, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-tariffs-factbox/tariff-wars-duties-imposed-by-trump-and-u-s-trading-partners-idUSKCN1UR5YD>.
- The People's Republic of China, U.S.-China Trade Facts*, United States Trade Representative, <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china>.
- Trade in Goods with China*, United States Census Bureau, <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>.
- Trump D., *Presidential Proclamation Adjusting Imports of Steel into the United States*, White House, <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/presidential-proclamation-adjusting-imports-steel-united-states-3/>.

- Trump D., *Wpis z dnia 23.08.2019*, Twitter, <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1165005929831702529>.
- USTR Issues Tariffs on Chinese Products in Response to Unfair Trade Practices, United States Trade Representative, <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/june/ustr-issues-tariffs-chinese-products>.
- Willige A., *The World's Top Economy: the US vs. China in Five Charts*, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/the-world-s-top-economy-the-us-vs-china-in-five-charts/>.
- Woetzel J., Seong J., Leung N., Ngai J., Manyika J., Madgavkar A., Lund S., Mironenko A., *China and the world: Inside the dynamics of a changing relationship*, McKinsey Global Institute, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/china/china-and-the-world-inside-the-dynamics-of-a-changing-relationship>.
- Wong D., Koty A.Ch., *The US-China Trade War: A Timeline*, China Briefing, <https://www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline/>.
- 5 Takeaways From the G20 Summit: Easing Off Trump's China Trade War, for Now, „The New York Times”, <https://www.nytimes.com/2019/06/29/world/asia/g20-summit-takeaways.html>.

Streszczenie:

Niewątpliwie Stany Zjednoczone i Chiny osiągnęły punkt zwrotny w swoich stosunkach gospodarczych i są obecnie uwikłane w poważny konflikt handlowy, który może przetrwać się nawet w „wojnę handlową”. Negocjacje są w toku, ale możliwość osiągnięcia porozumienia jest jak na razie znikoma. Celem naukowym artykułu jest analiza przyczyn, przebiegu i konsekwencji rywalizacji handlowej między Stanami Zjednoczonymi Ameryki i Chińską Republiką Ludową. Problem badawczy sprowadza się do pytań: jakie są przyczyny amerykańsko-chińskiej „wojny handlowej” po 2018 r. oraz jakie będą jej długoterminowe konsekwencje dla gospodarek obu państw oraz ich kluczowych partnerów gospodarczych. W niniejszym artykule zastosowano metodę krytycznej analizy treści oraz metodę ekstrapolacji.

Słowa kluczowe: spór handlowy, „wojna handlowa”, Chiny, Stany Zjednoczone, ekonomia polityczna.

A Potential Trade War Between China and the United States and Its Macroeconomic Consequences

Abstract:

Undoubtedly, the United States and China have reached a turning point in their economic relations and are currently embroiled in a serious trade conflict that can even turn into a trade war. Negotiations are in progress, but the possibility of reaching an agreement has been limited so far. The scientific goal of the article is to analyse the causes, course and consequences of trade rivalry between the United States of America and the People's Republic of China. The research problem boils down to the following questions: what are the reasons for the US–China trade war after 2018 and what will be its long-term consequences for the economies of both countries and their key economic partners? This article uses the critical content analysis method and the extrapolation method.

Keywords: trade dispute, trade war, China, United States, political economy.